

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра криміналістики

Узгоджено:

Проректор

з навчально-методичної роботи

Комаров В.В. _____

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

«Судова експертиза»

(обов'язкова)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Харків – 2017

Силлабус навчальної дисципліни «Судова експертиза»: галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право», перший (бакалаврський) освітньо-кваліфікаційний рівень

Розробники:

Шепітько Валерій Юрійович, завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор;

Авдєєва Галина Костянтинівна, доцент, кандидат юридичних наук;

Колеснікова Інна Анатоліївна, асистент, кандидат юридичних наук;

Демидова Євгенія Євгеніївна, асистент, кандидат юридичних наук;

Яремчук Вікторія Олегівна, асистент, кандидат юридичних наук

Затверджено на засіданні кафедри криміналістики протокол № ____ від _____ 2017 р.

Завідувач кафедри _____ В.Ю. Шепітько

Оглав

1. Вступ.....	4
2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни.....	9
3. Вимоги викладача	11
4. Контрольні заходи результатів навчання	12
5. Показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів.....	14
6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів.....	15

1. Вступ

1. Шепітько Валерій Юрійович, завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор;

тел. службовий: (057) 704-11-28;

e-mail: Shepitko.valery@gmail.com

2. Авдеєва Галина Костянтинівна, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри криміналістики

тел. службовий: (057) 704-11-28;

e-mail: gkavdeeva@ukr.net

3. Демидова Євгенія Євгеніївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри криміналістики

тел. службовий: (057) 704-11-28;

e-mail: d.e.e@ukr.net

4. Яремчук Вікторія Олегівна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри криміналістики

тел. службовий: (057) 704-11-28;

e-mail: jaremchuk.viktoriya@yandex.ua

5. Колеснікова Інна Анатоліївна, кандидат юридичних наук, асистент кафедри криміналістики

тел. службовий: (057) 704-11-28;

e-mail: inna.a.kolesnikova@gmail.com

2. Ціль та завдання навчальної дисципліни.

Ціллю вивчення навчальної дисципліни «Судова експертиза» є формування у юриста з першим освітньо-кваліфікаційним рівнем вищої освіти «бакалавр» високого рівня знань щодо основних теоретичних і процесуальних засад судової експертизи, ролі і місця судової експертизи, як галузі науки криміналістики, у судочинстві, її взаємозв'язку з іншими галузями криміналістики, юридичними та іншими науками; опанування

умінь та практичних навичок призначення і проведення судових експертиз, самостійного формулювання питань експертові, оцінки висновку експерта, використання висновків експерта у судочинстві як одного із джерел доказів.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Судова експертиза» є вивчення студентами чинного законодавства та відомчих нормативних актів України, які регулюють питання призначення та проведення судових експертиз, опанування механізму взаємодії слідчого (суду, адвоката) з судовими експертами, спираючись на знання кримінального процесуального, цивільного процесуального, господарського процесуального права тощо.

3. Місце навчальної дисципліни в структурі освітньо-професійної програми:

Навчальна дисципліна відноситься до циклу кримінально-правових дисциплін.

Вивчення даної дисципліни базується на наступних дисциплінах: «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Цивільний процес», «Господарський процес», «Адміністративний процес», «Судова бухгалтерія», «Юридична психологія», «Логіка», «Філософія» та інших дисциплінах у сфері юридичних, технічних та природничих наук.

Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін: «Практикум з криміналістики», «Призначення та проведення криміналістичних експертиз», «Судова експертологія: поняття, структура, завдання, функції», «Судовий експерт: поняття, правовий статус, професіограма», «Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності», «Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності» та ін.

4. Опис навчальної дисципліни:

- кількість кредитів ЕКТС – 3,5;
- загальна кількість годин – 105;

- термін викладання – 1 семестр.

5. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти

Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК – 1. Знання законодавства України про судову експертизу.

ПК – 2. Знання історії використання спеціальних знань у судочинстві.

ПК – 3. Знання системи, функцій та організаційних засад судово-експертних установ в Україні.

ПК – 4. Знання нормативно-правових засад судово-експертної діяльності.

ПК – 5. Знання сутності завдань різних видів судових експертиз.

ПК – 6. Знання сутності ідентифікаційних, діагностичних та ситуаційних завдань судової експертизи.

ПК – 7. Знання проблемних питань класифікації судових експертиз.

ПК – 8. Знання видів експертних методик, їх характеристики та структури.

ПК – 9. Уміння моделювати механізм взаємодії об'єктів під час експертного експерименту.

ПК – 10. Знання правил, методів, прийомів і засобів експертної техніки.

ПК – 11. Навички застосування науково-технічних засобів для виявлення, фіксації і дослідження об'єктів судової експертизи.

ПК – 12. Здатність правильно застосовувати на практиці набуті теоретичні знання та норми чинного законодавства.

ПК – 13. Навички застосування методики вирішення ідентифікаційних та діагностичних експертних завдань.

ПК – 14. Знання теоретичних основ та сучасних можливостей нових видів судових експертиз.

ПК – 15. Знання класифікації судових експертиз за різними підставами.

ПК – 16. Навички логічного, критичного і системного аналізу компетенції судового експерта.

ПК – 17. Навички консультування з питань призначення судових експертиз.

ПК – 18. Навички самостійної підготовки проектів постанов про залучення експерта.

ПК – 19. Здатність до критичного та системного аналізу результатів експертного дослідження під час оцінки висновку експерта.

ПК – 20. Знання процесу експертного дослідження, його основних стадій та їх характеристики.

ПК – 21. Уміння формулювати й вирішувати завдання, що виникають у ході судово-експертної діяльності і потребують спеціальних професійних знань.

ПК – 22. Уміння аналізувати результати експертного дослідження та формулювати експертні висновки.

В результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

Модуль 1:

РНС НД – 1. Демонструвати знання і розуміння теоретичних і процесуальних засад судової експертизи.

РНС НД – 2. Пояснювати природу й зміст різних об'єктів судової експертизи і особливості їх експертного дослідження.

РНС НД – 3. Виявляти проблеми у правовому регулюванні судової експертизи і пропонувати способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.

РНС НД – 4. Демонструвати знання та розуміння особливостей призначення різних видів судових експертиз.

РНС НД – 5. Визначати особливості вирішення ідентифікаційних і діагностичних завдань судової експертизи в різних видах судової експертизи з урахуванням специфіки їх предмета і методів експертного дослідження.

РНС НД – 6. Надавати консультації щодо можливостей різних видів судової експертизи і формулювання питань експертові.

РНС НД – 7. Використовувати експертну термінологію у процесі професійної діяльності.

РНС НД – 8. Вживати організаційно-правові заходи щодо дотримання прав і основних свобод людини під час призначення та проведення судових експертиз.

Модуль 2:

РНС НД – 1. Здійснювати критичний і системний аналіз висновку експерта.

РНС НД – 2. Характеризувати процесуальний статус експерта і спеціаліста.

РНС НД – 3. Виявляти експертні недоліки і помилки у тексті висновку експерта.

РНС НД – 4. Проаналізувати факти дотримання принципів судової експертизи при ознайомленні з текстом висновку експерта.

РНС НД – 5. Визначати методи та методики експертного дослідження для дослідження різних об'єктів судової експертизи.

РНС НД – 6. Розкрити механізм взаємодії об'єктів трасологічної експертизи.

РНС НД – 7. Здатність продемонструвати знання і розуміння процесу експертного дослідження та його основних стадій.

РНС НД – 8. Здатність формулювати питання експертам різних експертних спеціальностей.

РНС НД – 9. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз результатів порівняльного експертного дослідження.

РНС НД – 10. Підготувати проекти постанови про залучення експерта.

РНС НД – 11. Застосовувати набуті знання для висування експертних версій та формулювання експертних прогнозів методами моделювання та реконструкції.

РНС НД – 12. Виокремлювати загальні і окремі ознаки об'єктів судової експертизи і формулювати обґрунтовані експертні висновки.

РНС НД – 13. Відшукувати інформацію щодо призначення та проведення судових експертиз й використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності суб'єктів судової експертизи.

2. Анотація програми та основні модулі навчальної дисципліни

2.1. Анотація програми навчальної дисципліни

Модуль I. Теоретичні засади судової експертизи.

Сутність спеціальних знань. Історія та форми використання спеціальних знань у судочинстві. Нормативно-правові засади та принципи судово-експертної діяльності. Поняття та предмет судової експертизи. Завдання судової експертизи, їх класифікація. Сутність ідентифікаційних, діагностичних та ситуаційних завдань судової експертизи. Поняття об'єкта судової експертизи. Класифікація об'єктів судових експертиз. Класифікація експертних методів, їх аналіз. Сутність властивостей і ознак об'єкту судової експертизи, їх класифікація. Поняття експертних методик, їх види, характеристика та структура. Типові методики вирішення ідентифікаційних та діагностичних експертних завдань, їх етапи. Проблеми алгоритмізації діяльності експерта. Класифікації судових експертиз за різними підставами. Поняття класу, роду та виду судової експертизи. Спірні питання класифікації судових експертиз. Трасологічна експертиза, її види та підвиди. Наукові основи експертизи слідів рук людини; експертизи слідів ніг людини, її взуття, шкарпеток, панчіх; експертизи слідів рукавичок, одягу людини, слідів пошкоджень на об'єктах, слідів нашарувань на об'єктах. Експертиза слідів ніг (лап) тварини; експертиза знарядь, агрегатів, інструментів, холодної зброї і залишених ними слідів. Сутність ідентифікації цілого за частинами, експертизи слідів знаряддя та інструментів; експертизи слідів транспортних засобів; експертизи замикальних та контрольних засобів; експертизи

рельєфних знаків на металі, пластмасі та інших матеріалах; експертизи вузлів та петель. Проблемні питання, що вирішуються експертом при проведенні різних видів трасологічних експертиз. Наукові основи почеркознавчої експертизи, лінгвістичної експертизи мовлення, технічної експертизи документів, експертизи зброї та слідів і обставин її використання, фототехнічної, портретної, інженерно-технічної експертизи та ін. Предмет, об'єкти та завдання експертизи матеріалів, речовин та виробів. Поняття та класифікація мікрочастин, їх значення при розслідуванні злочинів. Можливості дослідження мікрочастин в межах різних видів експертиз. Наукові основи експертизи у сфері інтелектуальної власності, експертизи голограм, відео- та звукозапису. Сутність та сучасні можливості телекомунікаційної експертизи, генотипоскопічної та інших нових видів судових експертиз.

Модуль II. Призначення та проведення судових експертиз

Система та функції судово-експертних установ України, організація їх діяльності. Судово-експертні установи Міністерства Юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства оборони, служби безпеки України, митної служби. Недержавні судово-експертні установи. Судовий експерт, його процесуальний статус. Компетенція та компетентність судового експерта. Професійні та кваліфікаційні вимоги, що пред'являються до державного судового експерта. Підготовка судових експертів. Атестаційні та експертно-кваліфікаційні комісії, їх склад і повноваження. Порядок атестації та переатестації судового експерта. Свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта. Порядок залучення експерта. Структура постанови слідчого про залучення експерта. Особливості проведення судової експертизи у суді. Підстави призначення додаткової, повторної, комплексної, комісійної експертиз. Порядок отримання зразків для експертизи, їх види. Процес експертного дослідження, його основні стадії та їх характеристика.

Експертна ініціатива: спонукальні мотиви, межі, форми прояву. Внутрішнє переконання експерта та особливості його формування. Експертні помилки: їх види, класифікація. Порядок рецензування висновків експерта. Зміст і структура експертного висновку. Суб'єкти оцінки висновку експерта. Оцінка висновку експерта в умовах змагального кримінального процесу. Оцінка висновку органом, що призначив експертизу. Критерії оцінки висновку експерта. Допомога спеціаліста в оцінці висновку експерта.

2.2. Основні модулі навчальної дисципліни

Вказується перелік модулів, кількість кредитів і годин, види навчальних занять, самостійна робота студентів

№	Модуль/назва	Кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Аудиторні заняття (контактні)				Самостійна робота студентів
				Лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Інші види занять*	
1	Модуль 1 Теоретичні засади судової експертизи	1,7	52	16	6			30
2	Модуль 2 Призначення та проведення судових експертиз	1,8	53	10	16			27
Разом :		3,5	105	26	22			57

3. Вимоги викладача

* вказуються інші види аудиторних занять здобувача вищої освіти, якщо вони використовуються при вивченні навчальної дисципліни – кейс – стадії, групові проекти, колоквиум та ін.

Студент повинен відвідувати усі лекції та практичні заняття; усі пропущені практичні заняття мають бути відпрацьовані; активність роботи на заняттях повинна дорівнювати відповідям або отриманим практичним навичкам на кожному практичному занятті для отримання високих балів. Студент повинен виконувати завдання своєчасно в рамках закінчення кожного модуля, допускається 1 тиждень для відпрацювання модулю, який група уже склала. Студент повинен дотримуватись норм академічної поведінки та етики.

4. Контрольні заходи результатів навчання

Контроль знань в рамках навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням бально-рейтингової системи

4.1. Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів

лекції - 0 балів;

практичні заняття - 40 балів;

виконання завдань СРС - 0 балів;

педагогічний контроль (Модуль №1 і Модуль №2) - 20 балів x 2 = 40 балів;

іспит - 60 балів.

Разом: 100 балів.

Підсумки педагогічного контролю проставляються в відомості по накопичувальному принципу і є підставою допуску до іспиту. Якщо студент набрав протягом семестру за підсумками рубіжного та поточного контролю менше половини максимальної оцінки (40%) з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

4.2. Шкала підсумкової оцінки знань студентів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮАУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	20 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язкий повторний курс		1 – 19

4.3. Методи педагогічного контролю

Традиційні методи:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, розв’язання практичних завдань тощо;

- методи текстового контролю: складання постанови про залучення експерта, розв'язання окремих експертних завдань в лабораторних та інших письмових роботах та ін.

Інноваційні методи:

- портфоліо робіт - спосіб фіксації, накопичення та оцінювання навчальної та творчої індивідуальної діяльності студента (в т.ч. – самооцінювання) під час виконання лабораторних та інших письмових робіт;

- кейс-вимірвачі, що засновані на використанні проблемних завдань, у яких студенту пропонують осмислити реальну професійно-орієнтовану ситуацію, що містить у собі необхідну, але неповну інформацію для вирішення заданої проблеми;

- есе - метод, що дозволяє на практичному занятті оцінити вміння учня письмово стисло викладати суть поставленої проблеми (протягом 5-20 хвилин), самостійно проводити аналіз цієї проблеми з використанням теоретичних засад і термінології судової експертизи, робити висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Методи самоконтролю:

- уміння самостійно оцінювати свої знання;
- взаємоконтроль студентів (peer review) тощо.

5. Самостійна робота, показники академічної активності та додаткових освітніх досягнень студентів

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекції з використанням підручників і наукової літератури;
- робота в інформаційних системах та мережах;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфолію письмових робіт;

- розробка кейсів та вирішення заданих в них проблем;
- створення колекцій документів, матеріалів тощо;
- підготовка тематичних докладів і презентацій на засіданні гуртку з криміналістики;
- підготовка та публікація наукових статей, тез тощо;
- інші здобутки, що підтверджені документально (грамоти, дипломи тощо).

Контроль самостійної роботи студентів включає:

1. постановка контрольних або тестових запитань;
2. перевірку конспекту;
3. перевірку рефератів, докладів та наукових статей;
4. перевірку лабораторних та інших письмових робіт;
5. перевірку вмінь студента самостійно вирішувати практичні завдання в межах судово-експертної діяльності;
6. перевірку виконаних індивідуальних завдань.

6. Інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів

Перелік підручників, навчальних посібників, які є в бібліотеці, а також адреси електронних ресурсів, в яких найбільш повно розкривається зміст навчальної дисципліни:

- основна (5-10 джерел);

Авдєєва Г. К. Судова експертиза контрафактної аудіовізуальної продукції: Монографія / За ред. проф. Шепітька В.Ю. – Х. : Право, 2006. – 192 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1880211/>

Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. - К.: Юрінком Інтер, 2004. – 388 с. – Режим доступу: http://adhdportal.com/book_3638_chapter_97_ZMST.html

Інноваційні підходи до використання спеціальних знань у правозастосовній діяльності / Інноваційні засади техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції : Монографія / кол. авт. В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдєєва та ін. ; за заг. ред. В. Ю. Шепітька, В. А. Журавля. – Х. : Вид. агенція «Апостіль», 2017. – С. 108-144.

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень (у редакції від 31.07.2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

Криміналістика : підруч. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В.А. Журавель [та ін.] : за ред. В. Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К. : ІнЮре, 2016. – 640 с.

Про судову експертизу. Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28, ст.232. Із змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.

Сучасні можливості судових експертиз / Практикум з криміналістики: навч. посібн. / за ред. В. Ю. Шепітька. – К.: Ін Юре, 2013. – С. 92-106. – Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/2414982/>

Шепітько. В. Ю. Використання спеціальних знань в юрисдикційному процесі. Проблеми експертного забезпечення правосуддя / Шепітько В. Ю. Вибрані твори. – Х.: Апостіль, 2010. – С. 491-498.

Шепітько В.Ю. Проблеми використання спеціальних знань крізь призму сучасного кримінального судочинства в Україні // Судова експертиза: наук.-практ. журнал. – № 1.– К.: Вид. дім «Ін Юре», 2014. – С. 11-18.

Шепітько В. Ю. Теоретико-методологічні засади судової експертизи / В. Ю. Шепітько [та ін.]. / Правова доктрина України : У 5 т. / Нац. акад. прав. наук України; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. – Х. : Право, 2013. – Т. 5 : Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку. – С. 1065-1151.

- додаткова (5-10 джерел).

Авдєєва Г.К., Рябухіна В.О. Українсько-російський словник спеціальних термінів криміналістичної експертизи холодної зброї. – Х.: ХНДІСЕ, 2008. – 208 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/1785199/>

Демидова Є. Є. Тактика допиту обізнаних осіб : монографія / Є. Є. Демидова ; за ред. В. Ю. Шепітька ; НУ ЮАУ ім. Я. Мудрого. – Х. : Апостіль, 2013. – 232 с.

Типи вузлів і петель: довід. для праців. правоохорон. органів / В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдєєва, С. В. Волобуєва та ін. – Х.: Право, 2007. – 116 с. – Режим доступу: <http://dspace.nulau.edu.ua/handle/123456789/273>

Шепітько В. Ю. Ідентифікація людини за ознаками зовнішності : науково-практичний посібник / В. Ю. Шепітько. – Х. : ВКФ «Гриф», 2003. – 112 с.

Інноваційні підходи до використання спеціальних знань у правозастосовній діяльності / Інноваційні засади техніко-криміналістичного забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції : Монографія / кол. авт. В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, Г. К. Авдєєва [та ін.]. ; за заг. ред. В. Ю. Шепітька, В. А. Журавля. – Х. : Вид. агенція «Апостіль», 2017. – С. 108-144.

Шепітько В.Ю. Психологічні закономірності в судово-експертній діяльності // Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: Зб. матер. засідання “круглого столу”, присвяченого 85-річчю створення ХНДІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса (11-12 листопада 2008 р.). – Х., 2008. – С.24-26.

Шепітько, В. Ю. Проблеми формування внутрішнього переконання та прийняття рішень судовим експертом / В. Ю. Шепітько, В. М. Шерстюк //

Правова доктрина України : У 5 т. / Нац. акад. прав. наук України; редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. – Х. : Право, 2013. – Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку. – С. 1133-1141.

Шерстюк В. М. Судово-експертна діяльність (організаційно-правові та морально-психологічні засади): монограф. / В. М. Шерстюк; за ред. В. Ю. Шепітька. – Сімф.: ООО «ДІАЙПГ», 2008. – 196 с.

Щербаковский М. Г. Судебные экспертиза: учеб.-теорет. пособие / М. Г. Щербаковский. – Х.: Эспада, 2005. – 536 с.

Яремчук В. О. Організація і тактика залучення спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій: монографія / В. О. Яремчук; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. – Х.: Апостіль, 2015. – 212 с.